

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

TER INFORMATIE

De minister

nota

Adviescommissie Analytics

SG-Cluster
Directie Digitalisering &
Informatisering

Persoonsgegevens

Datum

11 april 2024

Notanummer

2024-0000227782

Bijlagen

1. Kamerbrief
2. Advies directie Particulieren
3. Bestuurlijke reactie directie Particulieren
4. Advies Dienst Toeslagen
5. Bestuurlijke reactie Dienst Toeslagen

Aanleiding

De staatssecretarissen van Financiën hebben in februari 2021 de Tweede Kamer toegezegd om een Adviescommissie Analytics voor het ministerie van Financiën in te stellen. Op 17 maart 2023 is de Adviescommissie Analytics opgericht¹. U wordt in deze nota geïnformeerd over de in 2023 verkregen adviezen, de bestuurlijke reacties en de vervolgstappen.

Beslispunten

- U wordt geadviseerd de in 2023 verkregen adviezen van de Adviescommissie Analytics en bestuurlijke reacties met de Kamer te delen. Indien akkoord graag uw (stas FB & stas TD) ondertekening.
- Gaat u akkoord met het openbaar maken van de nu voorliggende nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's?

14.04.24
ja
ja

Kernpunten

- Aan de Tweede Kamer is in februari 2021 toegezegd om een Adviescommissie Analytics voor het ministerie van Financiën in te stellen. De Adviescommissie Analytics brengt gevraagd en ongevraagd advies uit en streeft ernaar om ten minste twee keer per jaar een advies op te stellen.
- Bij de instelling van de Adviescommissie Analytics hebben de staatssecretarissen aangeboden dat de adviezen ook aan de Kamer kunnen worden verstrekt als de Kamer daar prijs op stelt. Bij het schriftelijk overleg van 26 februari 2021 hebben de leden van de VVD en van D66 daarop aangegeven dat zij het op prijs te stellen om de adviezen te ontvangen.²
- Het eerste jaar stond voor Financiën en de Adviescommissie Analytics in het teken van het vormgeven van de werkwijze en het kennis maken met elkaar en de organisatieonderdelen. Begin 2024 is stilgestaan bij de leerervaring van het afgelopen jaar. De werkwijze wordt op basis hiervan in 2024 verbeterd.
- In 2023 zijn er voor het eerst adviesvragen aan de Adviescommissie Analytics voorgelegd. Directie Particulieren (Belastingdienst) en Dienst Toeslagen hebben ieder een adviesvraag ingediend bij de

Mue

¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0048082/2023-04-21>

² Verslag van een schriftelijk overleg van 21 februari 2021, kenmerk 2021D08482

adviescommissie, een advies ontvangen en een bestuurlijke reactie opgesteld. Aangehecht treft u het verkregen advies en de bestuurlijke reactie opgesteld door de lijnverantwoordelijke, waarin aangegeven wordt op welke wijze opvolging wordt gegeven aan het advies.

- De Kamer wordt in stand van zakenbrieven geïnformeerd over toekomstige adviezen.
- Een nadere toelichting over de adviesaanvragen en verkregen adviezen treft u hieronder.

Directie Particulieren (Belastingdienst)

Adviesvraag

De adviesvraag van directie Particulieren heeft betrekking op het gebruik van de methodiek vroegsignalering en de vraag of proactief contact opgenomen mag worden met burgers op basis van data om burgers te ontzorgen (en kan daarmee gezien worden als 'het voorkomen van Stella-situaties'). De hoofdvraag luidt: *Op welke manier kan het best vorm gegeven worden aan de afweging tussen solidariteit en autonomie?*

Verkregen advies

De Adviescommissie Analytics geeft in haar advies aan dat de Belastingdienst een ontzorgplicht heeft, maar dat deze gekaderd moet worden in een heldere analyse van impact en beperkingen van het systeem. De ontzorgplicht moet daar opgepakt worden waar de grootste maatschappelijke waarde behaald kan worden. Het helder definiëren van het mensbeeld waarmee de Belastingdienst opereert, kan helpen om inzichtelijk te maken hoe positieve en negatieve vrijheid³ en autonomie meegenomen worden en welke keuzes hieruit volgen voor de Stella-casussen. Daarnaast geeft zij aan dat proactieve preventie van fiscale problemen nader onderzoek vereist naar de aanwezige grondslag bij de AVG en de invloed van de ophanden zijnde AI Act.

Bestuurlijke reactie

De directie Particulieren geeft in de reactie aan dat het advies de ingeslagen richting onderschrijft en dat de aanbevelingen worden meegenomen bij de ontwikkeling en implementatie van het Signaalmodel Vroegsignalering.

Dienst Toeslagen

Adviesvraag

Dienst Toeslagen heeft gevraagd in welke mate zij moeten controleren of er indirect een ongewenst onderscheid wordt gemaakt bij de inzet van algoritmes. De context is biastoetsing en de hoofdvraag luidt: *In welke mate behoren wij te controleren of er indirect een ongewenst onderscheid wordt gemaakt bij de inzet van onze algoritmes?*

Verkregen advies

In het advies geeft de Adviescommissie Analytics onder meer aan dat Dienst Toeslagen dient te controleren of direct of indirect een ongewenst onderscheid wordt gemaakt bij de inzet van algoritmes. De mate waarin dit moet gebeuren, is sterk afhankelijk van de context. Geen enkel model is bias-vrij, maar bias betekent niet meteen dat sprake is van discriminatie. Om discriminatie te

³ Met negatieve vrijheid wordt bedoeld: het niet interfereren in het privéleven van burgers en de keuzes die zij daar maken. Met positieve vrijheid wordt bedoeld: de verschillende handelingsopties die de Belastingdienst biedt aan burgers en hoe zij hen daarin ondersteunt.

voorkomen is de *Handreiking non-discriminatie by design* een goed hulpmiddel. Transparantie en proportionaliteit zijn basisvereisten en uitlegbaarheid en heldere communicatie zijn steeds van het grootste belang.

Bestuurlijke reactie

Dienst Toeslagen geeft in de reactie aan het advies over te nemen en te integreren in de eigen organisatie.

Toelichting

- De Adviescommissie Analytics brengt gevraagd en ongevraagd advies uit en streeft ernaar om ten minste twee keer per jaar een advies op te stellen.
- Doel van de Adviescommissie Analytics is om bij te dragen aan een verantwoorde omgang met data-analyse, algoritmen, risicomodellen en artificiële intelligentie⁴. De Adviescommissie Analytics controleert of onderzoekt niet (toetsing), maar denkt mee met de organisatie en adviseert.
- Op 11 september 2023 zijn deze adviezen aan de adviesvragers, directie Particulieren (Belastingdienst) en Dienst Toeslagen, overhandigd.
- Door de lijnverantwoordelijke is een bestuurlijke reactie opgesteld waarin aangegeven wordt op welke wijze opvolging wordt gegeven aan het advies. De bestuurlijke reacties zijn op 5 februari jl. besproken met de adviescommissie.
- In het CIO-Overleg Financiën van 9 januari jl. is stil gestaan bij de leerervaring van afgelopen jaar, de verkregen adviezen en bestuurlijke reacties. Afgesproken is om in 2024 het proces rondom de intake en adviesvragen aan te scherpen, zodat de opgave meer centraal komt te staan en de vraag en het advies beter kunnen bijdragen aan de oplossingsrichting.
- In 2024 wordt ervoor gekozen om de adviesvragen beter over het jaar te verdelen. Op 5 februari is de eerste nieuwe adviesvraag aan de Adviescommissie Analytics voorgelegd. De nieuwe adviesvraag betreft een vervolgvraag op de eerdere vraag over biastoetsing van Dienst Toeslagen. De adviesvraag is door Belastingdienst/DF&A voorbereid. De commissie heeft in haar vergadering van 5 februari jl. geconcludeerd dat deze adviesvraag goed past in haar doelstelling.

Communicatie

Op het intranet van de Belastingdienst wordt over de Adviescommissie Analytics en de verkregen adviezen gecommuniceerd.

Politiek/bestuurlijke context

- Bij de aankondiging van de instelling van de Adviescommissie Analytics is toegezegd "*Uiteraard kunnen deze adviezen ook aan uw Kamer ter beschikking worden gesteld indien uw Kamer daar prijs op stelt.*"
- Bij het schriftelijk overleg van 26 februari 2021 hebben de leden van de VVD daarop aangegeven dat zij het op prijs te stellen de adviezen te ontvangen. Daarop is aangegeven gehoor te geven aan deze wens en de Kamer te informeren over de adviezen. Er wordt nog gezocht naar een vorm om dat zorgvuldig te doen. Daarbij worden de leden van de Adviescommissie Analytics betrokken.⁵

⁴ [Adviescommissie Analytics Financiën | Ministerie van Financiën | Rijksoverheid.nl](#)

⁵ Verslag van een schriftelijk overleg van 21 februari 2021, kenmerk 2021D08482

- U (stas FB) bent door de Commissie Digitale Zaken - primair staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties en Digitalisering - uitgenodigd voor een commissiedebat op 17 april 2024 (Inzet algoritmes en data-ethiek).

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Persoonsgegevens (omlijnde delen) worden voorafgaand aan openbaarmaking onzichtbaar gemaakt.